

Powszechny Spis Rolny 2020 – wyniki wstępne w województwie lubelskim

01.10.2020 r.

↓ 14,3%

Spadek liczby gospodarstw rolnych w porównaniu z PSR 2010

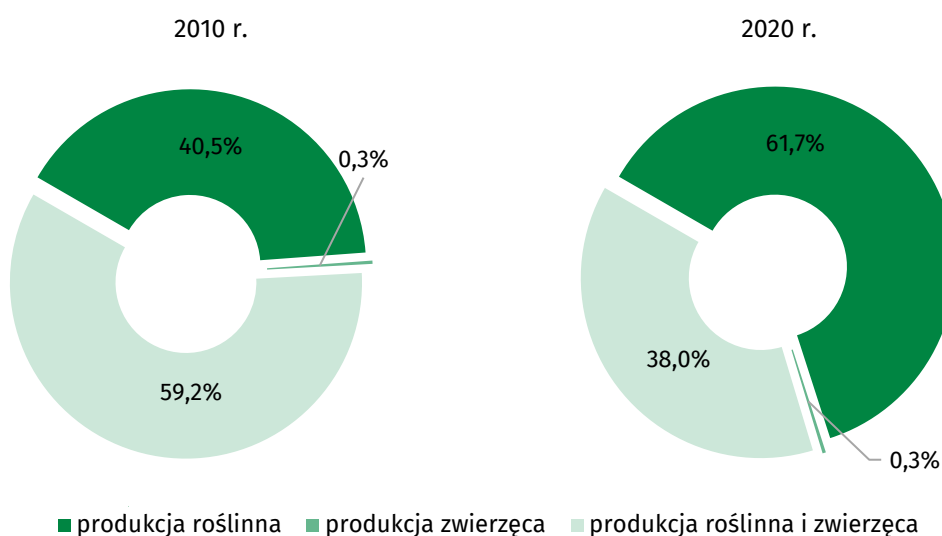
Według wstępnych wyników Powszechnego Spisu Rolnego, w 2020 r. utrzymała się notowana od wielu lat tendencja spadku liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. W porównaniu z wynikami uzyskanymi w PSR 2010, zmniejszeniu uległa powierzchnia gruntów ogółem użytkowanych w gospodarstwach rolnych. W analizowanym okresie najbardziej zwiększyła się populacja drobiu, wobec spadku pogłowia pozostałych grup zwierząt gospodarskich.

1. Gospodarstwa rolne

Liczba gospodarstw rolnych w województwie lubelskim zmniejszyła się o 14,3% w porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2010 r. (w kraju o 12,7%), przy czym najbardziej zmniejszyła się liczba gospodarstw prowadzących zarówno produkcję roślinną, jak i zwierzęcą (o 44,9%, w Polsce o 37,2%).

W strukturze gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności rolniczej największy wzrost w porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2010 (dalej PSR 2010) odnotowano w gospodarstwach prowadzących produkcję wyłącznie roślinną (o 21,2 p. proc., w kraju o 16,9 p. proc.). W związku z tym zaobserwowano zmianę struktury produkcyjnej gospodarstw rolnych. W PSR 2010 r. w strukturze dominowały gospodarstwa prowadzące zarówno produkcję roślinną, jak i zwierzęcą i stanowiły one 59,2% ogółu gospodarstw (w Polsce 60,6%), natomiast wyniki PSR 2020 wykazały, że liczba tych gospodarstw znacznie zmniejszyła się i już ich odsetek stanowił jedynie 38,0% (w kraju 43,6%). Wzrosła zaś liczba gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną z 40,5% w PSR 2010 do 61,7% w PSR 2020 (w Polsce z 38,9% do 55,8%). Taka zmiana struktury świadczy o specjalizacji gospodarstwa, które przestawiają się wyłącznie na produkcję roślinną rezygnując z produkcji zwierzęcej.

Wykres 1. Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności rolniczej

Należy podkreślić, że w omawianym okresie struktura gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych nie uległa większej zmianie. Największy odsetek zarówno w wynikach PSR 2020, jak i PSR 2010 stanowiły gospodarstwa rolne w grupie obszarowej użytków rolnych (dalej UR) 3-5 ha, których udział wyniósł odpowiednio 20,7% (w kraju 18,0%) i 21,5%

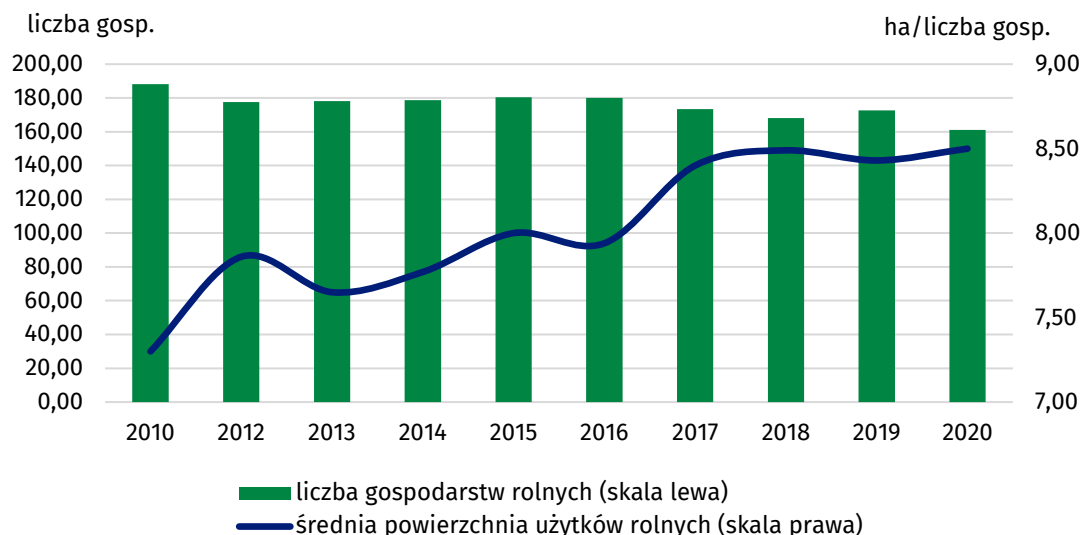
Powszechny Spis Rolny (PSR) został przeprowadzony na terytorium Polski w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 r., według stanu na dzień 1 czerwca 2020 r.

Spisem rolnym, jako badaniem pełnym, zostały objęte gospodarstwa rolne, których użytkownikami były osoby fizyczne (gospodarstwa indywidualne) oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej.

(w Polsce 18,3%). Drugą grupę stanowiły w obydwu okresach gospodarstwa o UR 1-2 ha (PSR 2020 woj. lubelskie 16,6%, kraj 18,6%, PSR 2010 woj. lubelskie 17,1%, kraj 19,9%). Najmniej było gospodarstw największych UR 100 i więcej ha, jednakże ich udział w strukturze wzrósł z 0,2% w PSR 2010 (w Polsce 0,7%) do 0,4% w PSR 2020 (w Polsce 1,0%).

Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego w 2020 r. wyniosła 8,5 ha (w kraju 11,1 ha) i w porównaniu z wynikami PSR 2010 wzrosła o 1,2 ha (w Polsce o 1,3 ha), czyli o 16,4% (w kraju o 13,3%). Przy czym najbardziej w tym okresie wzrosła średnia powierzchnia gospodarstw rolnych prowadzących wyłącznie produkcję roślinną, zaś zmniejszyła się prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą.

Wykres 2. Gospodarstwa rolne i średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym

2. Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów

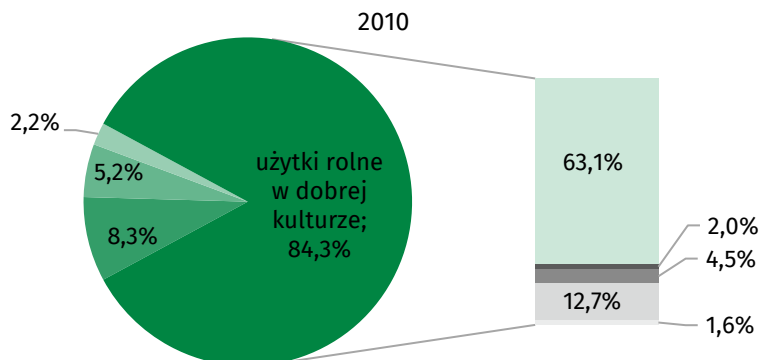
Wyniki PSR 2020, w porównaniu z PSR 2010, wskazują na stopniowe zmiany zachodzące w użytkowaniu gruntów.

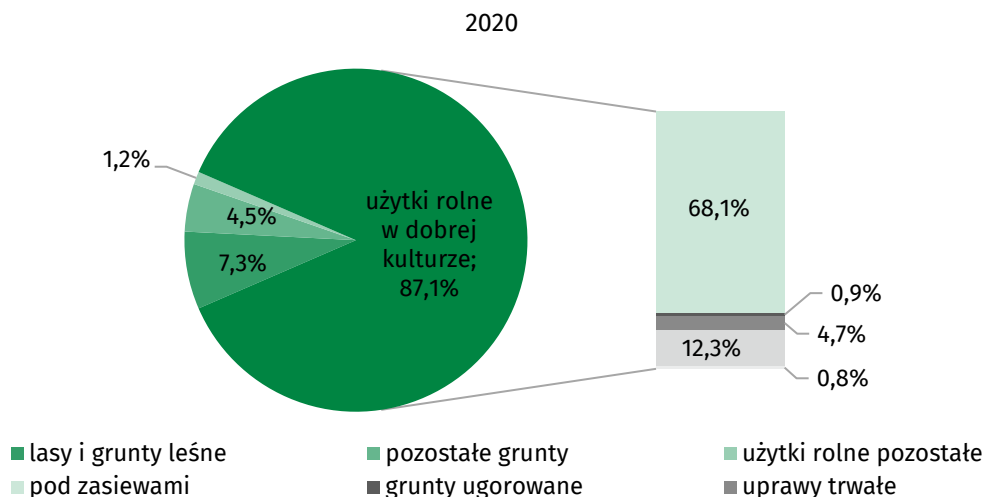
Powierzchnia gruntów ogółem w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego zmniejszyła się o 45 tys. ha, czyli o 2,7% (w kraju o 3,5%), przy czym powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 0,8% (w Polsce o 1,2%). Natomiast udział użytków rolnych w powierzchni ogółem zwiększył się o 1,7 p. proc. (w kraju o 2,0 p. proc.)

Najbardziej zmniejszyła się powierzchnia gruntów ugorowanych (o 54,9%, w kraju o 58,4%) i pastwisk trwałych (o 51,8%, w Polsce o 36,4%). Wzrosła natomiast powierzchnia pod zasiewami (o 4,9%, w kraju o 3,6%).

Analizując strukturę użytków rolnych w dobrej kulturze największy odsetek stanowiły grunty pod zasiewami 68,1% (w Polsce 65,5%) i ich udział w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 5,0 p. proc. (w kraju o 4,5 p. proc.). Kolejną grupę stanowiły łąki trwałe, których udział stanowił 12,3% (w Polsce 16,9%), jednakże w porównaniu z poprzednim spisem ich udział zmniejszył się o 0,4 p. proc. (w kraju wzrósł o 1,7 p. proc.).

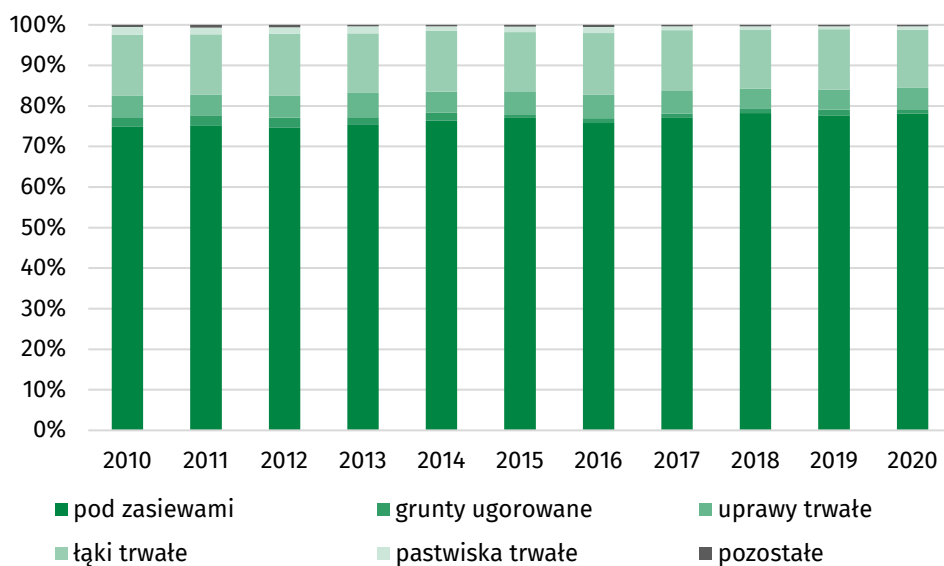
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów

W województwie lubelskim nie odnotowano znacznych zmian w strukturze zasiewów w 2020 r. w porównaniu z 2010 r. nadal największy odsetek stanowiły zboża w tym zboża podstawowe, jednakże ich powierzchnia uległa zmniejszeniu (zboż ogółem o 7,8%, a zboż podstawowych o 1,1%, w kraju odpowiednio o 2,6% i o 4,5%). Największy wzrost powierzchni zasiewów odnotowano w przypadku rzepaku i rzepik, których udział w strukturze zasiewów wzrósł z 4,4% do 12,1%, czyli nastąpił wzrost o 191,3% (w Polsce o 3,7%). Natomiast najbardziej zmniejszyła się powierzchnia uprawy ziemniaków o 56,7% (w kraju o 39,8%).

Wykres 4. Powierzchnia głównych kategorii użytków rolnych w dobrej kulturze

Województwo lubelskie w 2020 r. zajęło 1. miejsce w kraju pod względem powierzchni zasiewów rzepaku i rzepiku z udziałem 13,1% (w 2010 r. było na 9. miejscu z udziałem 4,7%). Pod względem powierzchni zasiewów zbóż ogółem, w tym podstawowych, województwo lubelskie zajęło 3. miejsce w Polsce z udziałem odpowiednio 9,9% i 10,9% (w 2010 r. również było na 3. miejscu z udziałem odpowiednio 10,4% i 10,5%). Podobnie pod względem powierzchni zasiewów buraków cukrowych województwo lubelskie znalazło się na 3. miejscu w kraju z udziałem 14,5% (w 2010 r. również było na 3. miejscu z udziałem 16,3%).

Udział województw lubelskiego w powierzchni uprawy warzyw gruntowych i ziemniaków w Polsce wyniósł odpowiednio 8,3% i 5,2% i tym samym województwo lubelskie zajęło odpowiednio 6. i 10. miejsce w kraju (w 2010 r. było to odpowiednio 7. i 6. miejsce z udziałem odpowiednio 8,0% i 7,2%).

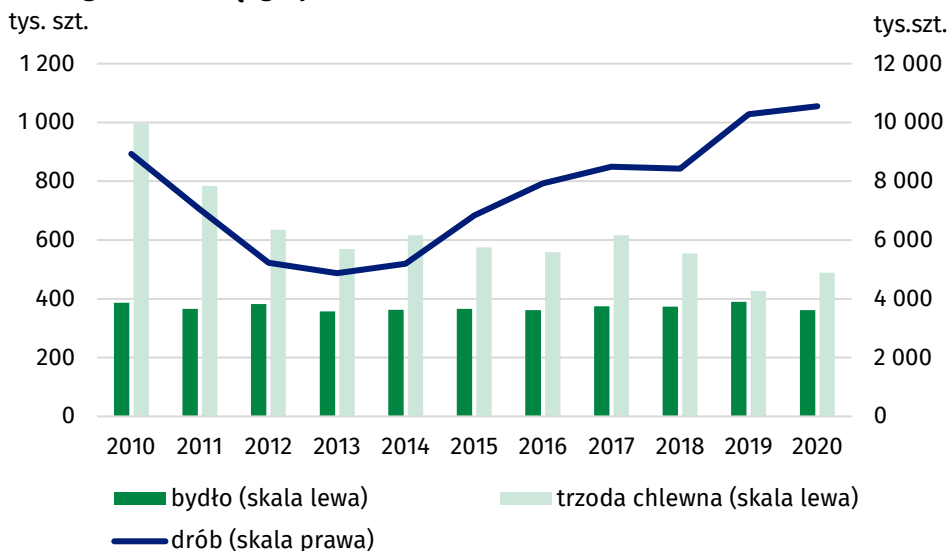
Wykres 5. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów

3. Zwierzęta gospodarskie

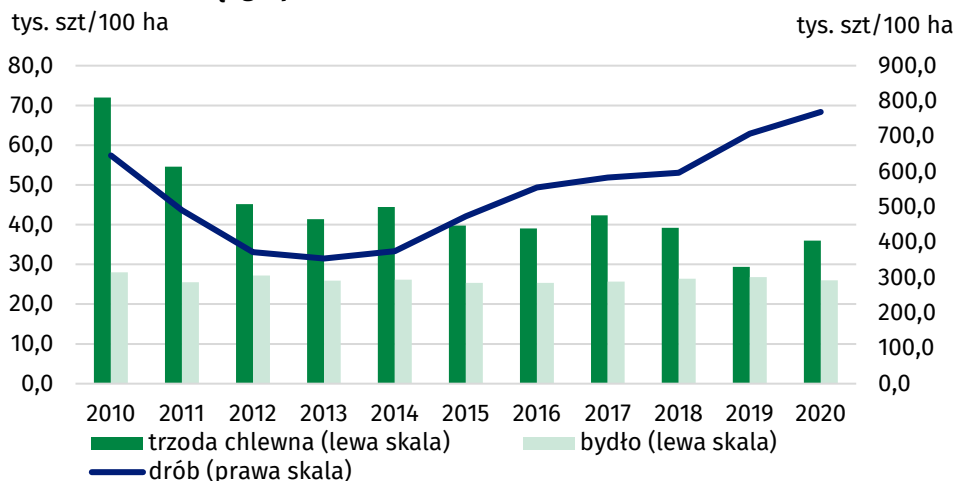
Według danych spisowych w 2020 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim wyniosło 489 tys. szt., bydła 362 tys. szt., a drobiu 10 552 tys. szt. Jednak w porównaniu z PSR 2010 odnotowano zmniejszenie się pogłowia krów o 27,4% (w kraju o 6,4%), loch o 64,4% (w Polsce o 42,8%) i kur niosek o 33,6% (w kraju wzrost o 7,8%).

Wykres 6. Pogłowie zwierząt gospodarskich

Województwo lubelskie cechowało się niewielkim udziałem w kraju pod względem chowu zarówno trzody chlewnej, bydła, jak i drobiu i uplasowało się na 7. miejscu z udziałem odpowiednio 4,4%, 5,7% i 4,7%. W porównaniu z 2010 r. udział pogłowia w/w zwierząt gospodarskich zmniejszył się i tak trzody chlewnej o 2,1 p. proc., bydła o 1,0 p. proc., zaś drobiu o 0,4 p. proc.

Wykres 7. Obsada zwierząt gospodarskich

W województwie lubelskim obserwujemy zmniejszenie obsady trzody chlewnej i bydła na 100 ha użytków rolnych., przy jednoczesnym wzroście obsady drobiu na 100 ha użytków rolnych.

W województwie lubelskim najbardziej zmniejszyła się obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych, która w 2020 r. wyniosła 36 szt./ha (w kraju 76 szt./ha), w tym loch 2 szt./ha (w Polsce 6 szt./ha) i tym samym obsada loch zmniejszyła się o 71,4% (w kraju o 40,0%). Natomiast wzrost odnotowano w przypadku obsady drobiu na 100 ha użytków rolnych, który wyniósł 19,0% (w Polsce 31,0%), pomimo jednoczesnego spadku obsady kur niosek na 100 ha użytków rolnych ze 163 szt./ha w 2010 r. do 109 szt./ha w 2020 r., czyli o 33,1% (w kraju wzrost o 9,0%).

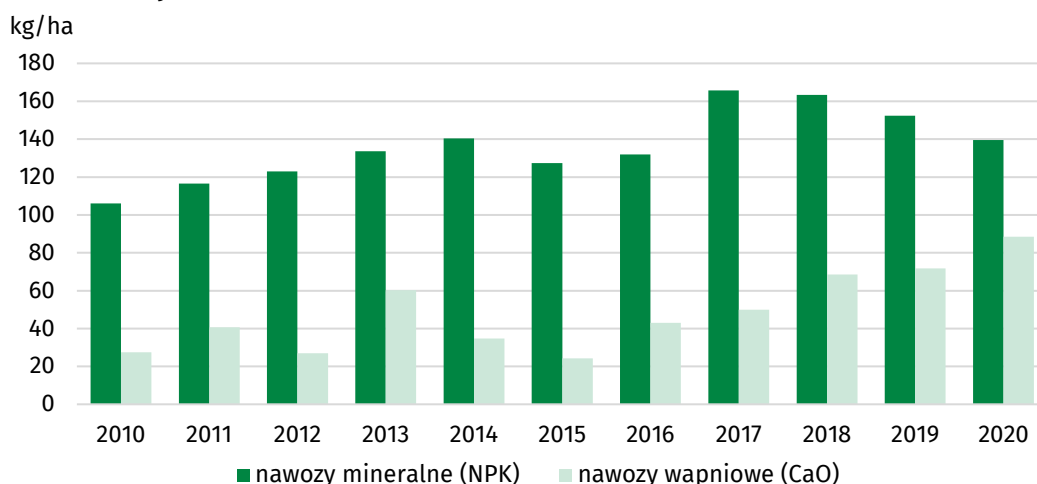
4. Nawożenie roślin

Wyniki spisu 2020 r. wykazały, że w województwie lubelskim zużycie nawozów mineralnych (w przeliczeniu na czysty składnik) łącznie azotowych, fosforowych i potasowych wyniosło 191,4 tys. ton (w kraju 1 951,4 tys. ton) i tym samym odnotowano wzrost w stosunku do poprzedniego spisu o 30,5% (w Polsce o 10,2%). Przy czym największy wzrost odnotowano w przypadku nawozów potasowych o 71,9% (w kraju o 41,2%), następnie fosforowych o 22,6% (w Polsce o 2,0%) i azotowych o 15,7% (w kraju o 1,1%).

Zużycie nawozów wapniowych w 2020 r. w województwie lubelskim wyniosło 121,4 tys. ton (w Polsce 1 340,1 tys. ton), czyli odnotowano ponad 3-krotny (w Polsce ponad 2-krotny).

Zużycie nawozów mineralnych (NPK) na 1 ha użytków rolnych według spisu 2020 r. wyniosło w województwie lubelskim 139,5 kg/ha (w kraju 32,9 kg/ha) i tym samym wzrosło o 31,6% (w kraju o 11,5%). Natomiast zużycie nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych wyniosło 88,5 kg/ha (w Polsce 91,3 kg/ha), czyli wzrosło ponad 3-krotnie (w kraju ponad 2-krotnie).

Wykres 8. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych (CaO) w rolnictwie na 1 ha użytków rolnych

W 2020 r. województwo lubelskie znalazło się na 3. miejscu w kraju pod względem zużycia nawozów mineralnych (NPM) z udziałem 9,8% (w 2010 r. na 4. miejscu z udziałem 8,3%), natomiast pod względem zużycia nawozów wapniowych na 4. miejscu z udziałem 9,1% (w 2010 r. na 9. miejscu z udziałem 6,4%).

Jednakże ważniejsze od samej ilości zużycia nawozów jest przeliczenie ich ilości zużycia na 1 ha użytków i pod tym względem województwo lubelskie zajęło odpowiednio:

- nawozy mineralne na 1 ha użytków rolnych w 2020 r. – 6. miejsce (w 2010 r. 11. miejsce);
- nawozy wapniowe na 1 ha użytków rolnych w 2020 r. – 9. miejsce (w 2010 r. 11. miejsce).

Jednakże wzrost nawożenia wapniowego zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, jest nadal niewystarczający. Według szacunków Instytutu Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach sumaryczne zapotrzebowanie krajowego rolnictwa na wapno w przeliczeniu na użytki rolne wynosi około 2 t/ha użytków rolnych, co doprowadziłoby odczyn gleby do poziomu odpowiadającego potrzebom produkcji roślinnej.

5. Ciągniki i maszyny rolnicze

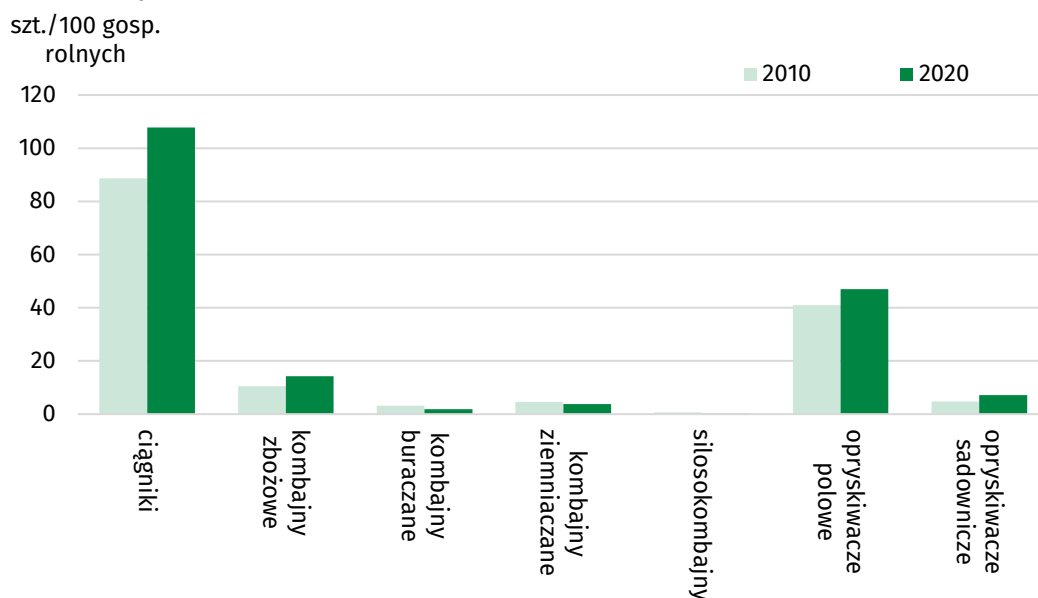
W przeciągu ostatniego dziesięciolecia (między spisami) znacznie wzrosła liczba ciągników i maszyn rolniczych zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju. Liczba ciągników rolniczych wzrosła ze 166,8 tys. szt. do 174,0 tys. szt., czyli o 4,3% (w Polsce o 2,1%).

Pośród pozostałych maszyn rolniczych, do których zaliczają się między innymi kombajny zbożowe, buraczane, ziemniaczane itp., silosokombajny, opryskiwacze polowe, czy opryskiwacze sadownicze, największy wzrost odnotowano w przypadku opryskiwaczy sadowniczych z 8,9 tys. szt. w 2010 r. do 11,7 tys. szt. w 2020 r., czyli o 31,7% (w kraju wzrost o 1,4%). Kolejną grupę stanowiły kombajny zbożowe, których wzrost wyniósł 17,0% (w Polsce 10,2%), z 19,8 tys. szt. w 2010 r. do 23,1 tys. szt. w 2020 r.

W przypadku pozostałych maszyn rolniczych odnotowano zmniejszenie ich ilości w gospodarstwach rolnych i tak:

- silosokombajny o 72,3% (w kraju o 68,1%), czyli z 1,2 tys. szt. w 2010 r. do 0,3 tys. szt. w 2020 r.
- kombajny buraczane o 51,9% (w kraju o 62,0%), czyli z 6,0 tys. szt. w 2010 r. do 2,9 tys. szt. w 2020 r.
- kombajny ziemniaczane o 29,8% (w kraju o 24,9%), czyli z 8,6 tys. szt. w 2010 r. do 6,1 tys. szt. w 2020 r.
- opryskiwacze polowe o 1,8% (w kraju o 5,8%), czyli z 77,2 tys. szt. w 2010 r. do 75,8 tys. szt. w 2020 r.

Wykres 9. Ciągniki i maszyny rolnicze na 100 gospodarstwa rolnych

Powyższy wykres wskazuje wyraźnie, że wskaźnik liczby maszyn rolniczych, a przede wszystkim ciągników i opryskiwaczy, na 100 gospodarstw rolnych wzrósł w 2020 r. w stosunku do 2010 r. Liczba maszyn rolniczych na 100 gospodarstw rolnych w województwie lubelskim wzrosła w przypadku:

- ciągników z 88,6 szt. w 2010 r. do 107,8 szt. w 2020 r., czyli o 19,2 szt. (w kraju o 15,9 szt.);
- opryskiwaczy polowych z 41,0 szt. w 2010 r. do 47,0 szt. w 2020 r., czyli o 6,0 szt. (w Polsce o 35,1 szt.);
- kombajnów zbożowych z 10,5 szt. w 2010 r. do 14,3 szt. w 2020 r., czyli o 3,8 szt. (w kraju o 2,6 szt.);
- opryskiwaczy sadowniczych z 4,7 szt. w 2010 r. do 7,2 szt. w 2020 r., czyli o 2,5 szt. (w Polsce o 0,5 szt.).

Natomiast liczba maszyn rolniczych na 100 gospodarstw rolnych w województwie lubelskim zmniejszyła się w przypadku:

- kombajnów buraczanych z 3,2 szt. w 2010 r. do 1,8 szt. w 2020 r., czyli o 1,4 szt. (w Polsce o 1,0 szt.);
- kombajnów ziemniaczanych z 4,6 szt. w 2010 r. do 3,8 szt. w 2020 r., czyli o 0,8 szt. (w Polsce o 0,8 szt.);
- silosokombajnów z 0,6 szt. w 2010 r. do 0,2 szt. w 2020 r., czyli o 0,4 szt. (w Polsce o 0,5 szt.).

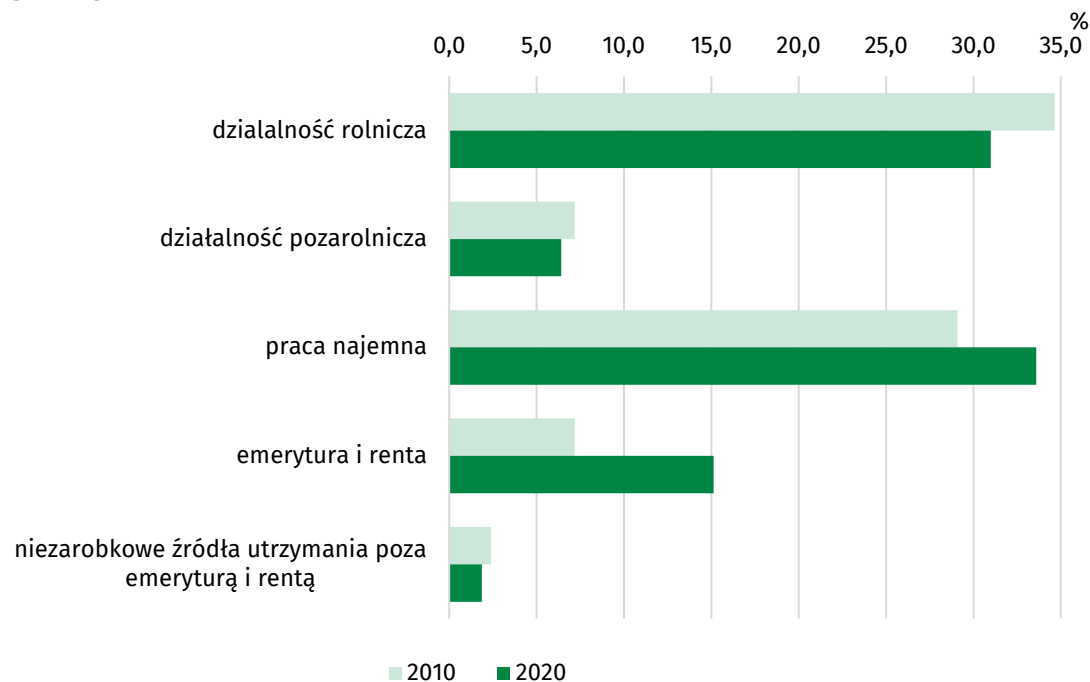
Wyraźnie można zauważyć, iż zmniejszenie ilości kombajnów ziemniaczanych jest spowodowane między innymi zmniejszeniem powierzchni uprawy ziemniaków w okresie pomiędzy spisami.

6. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 161,0 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Poza w/w dochodami, źródłami utrzymania były dochody uzyskiwane z:

- pracy najemnej – dla 46,3% ogółu omawianych gospodarstw domowych (w kraju 44,5%), w 2010 r. 47,5%;
- emerytury i renty – dla 27,7% (w Polsce 29,0%), w 2010 r. 30,5%;
- niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą – dla 17,0% (w kraju 15,8%), w 2010 r. 7,3%;
- działalności pozarolniczej – dla 11,9% (w Polsce 14,6%), w 2010 r. 16,7%.

Wykres 10. Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodu

Działalność rolnicza w województwie lubelskim, podobnie jak i w kraju, stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem dla blisko 1/3 gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego. Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z rolnictwa zmalał z 34,7% w 2010 r. do 31,0% w 2020 r. (w Polsce z 33,8% do 30,4%).

Kolejnym źródłem utrzymania była praca najemna, a odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się z pracy najemnej wzrósł w województwie lubelskim z 29,1% w 2010 r. do 33,6% w 2020 r. (w kraju z 28,8% do 33,1%). Również emerytura i renta stanowiły znaczne źródło dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, a ich udział w 2020 r. wyniósł 15,1% (w Polsce 15,5%), a w 2010 r. 7,2% (w kraju 15,3%).

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Lublinie
dyr. Krzysztof Markowski
Tel: 81 533 20 52
e-mail: sekretariatlub@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:
Informatorium
Osoba ds. kontaktów z mediami
Elżbieta Łoś
Tel: 81 533 27 14
e-mail: E.Los@stat.gov.pl

 www.stat.gov.pl

 @GUS_STAT

 @GlownyUrządStatystyczny

Powiązane opracowania:

Publikacja GUS pt. *Powszechny Spis Rolny 2020. Raport z wyników*

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/psr-2020/powszechny-spis-rolny-2020-raport-z-wynikow,4,1.html>

Publikacja GUS pt. *Powszechny Spis Rolny 2020. Metodologia i organizacja badania*

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/psr-2020/powszechny-spis-rolny-2020-metodologia-i-organizacja-badania,3,1.html>

Ważniejsze pojęcia i wyjaśnienia metodologiczne zawarto w wyżej wymienionych opracowaniach.

Temat dostępny w bazach danych:

Bank Danych Lokalnych – Powszechne Spisy Rolne – PSR 2020

<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>